

בס"ד. שיחת ש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, ה'שית*.

א. אודות חודש אב — שביום הש"ק זה מברכים חודש אב — איתא במאמר של אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹ שלכאורה אינו מובן מה שהחורבן ה' בחודש אב שענינו רחמים:

אב — מורה על רחמים, כמ"ש² "כרחם אב". וגם סדר האותיות דתיבת אב, א' ב', מלמעלה למטה, מורה על רחמים, כדאיתא בזהר³: שסדר האותיות מלמטה למעלה הוא דינים וגבורות, ומלמעלה למטה הוא רחמים, שלכן, בחודש תשרי, שסדרו מלמטלמ"ע, ת' ש' ר', העולם נידון⁴, וחודש אב, שסדרו מלמעלמ"ט, א' ב', הוא רחמים.

ואיך יתכן שהחודש שאירעו בו כו"כ ענינים של פורעניות — חורבן בית ראשון ושני, וכן חטא המרגלים שהי' המקור על החורבן, וכל החמשה דברים שנימנו במסכת תענית⁵ — נקרא בשם אב שמורה על רחמים דוקא?

ומבאר בהמאמר שזהו ע"ד "שמע בני מוסר אביך"⁶, "ואוהבו שוחרו מוסר"⁷, שבחיצוניות הו"ע של דין וגבורה, אבל בפנימיות הו"ע של רחמים.

ב. ויש לומר הענין בזה:

האמת היא שכל הענינים הם רחמים, שהרי מאתו ית' לא תצא הרעות⁸, ובפרט ההנהגה עם עמו ישראל שהם בניו וצאן מרעיתו, ה"ה בודאי בחסד וברחמים, אלא, שיש רחמים נגלים, ויש רחמים גדולים יותר, למעלה מסדר השתלשלות, שבגלל גודל מעלתם אינם יכולים להתגלות, כי אם בלבוש של דין דוקא.

וההסברה בזה:

-
(2) תהלים קג, יב.	* הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א
(3) ח"ב נא, ב.	(באידית), ונדפס בהוספות ללקו"ש חי"ח ע'
(4) ר"ה טז, א.	476 ואילך. 481 ואילך. 490 ואילך. במהדורא
(5) כו, סע"א ואילך.	זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
(6) משלי א, ח.	(1) ד"ה נחמו עת"ר (נדפס בסה"מ עת"ר
(7) שם יג, כד.	ע' ריח ואילך). — בראש המאמר כתוב בגוף
(8) ראה איכה ג, לח. וראה ב"ר פנ"א, ג.	כת"ק: מכתבי כ"ק אדמו"ר נ"ע (ראה
	אוה"ת ואתחנן ע' ב'קצו ואילך).

הצורך ברחמים גדולים דוקא הוא כשיש מעמד ומצב של דין, ואז אי אפשר שיתגלו הרחמים כמו שהם, כיון שישנה ההתנגדות של מדת הדין, ולכן צריכים הרחמים להתעלם בלבוש של דין דוקא.

וכשהרחמים מתעלמים בלבוש של דין — שעיי"ז מפצים את מדת הדין שלא תהי' לה התנגדות — אזי ישנה מעלה נוספת, שיכולים להמשיך רחמים גדולים ביותר, עד אין-סוף⁹.

ולכן נקרא חודש זה בשם אב שמורה על הרחמים — כי, עניני הפורענות הם לבוש של דין שבו מתעלמים רחמים גדולים ביותר.

ג. ובה ניתוסף בשבת מברכים החודש — שמברכים חודש מנחם

אב:

שמו של החודש בנוגע לשטרות ע"פ תורה, כמו בכתיבת גט, הוא "אב" (כלי תיבת מנחם), אבל בברכת החודש מנהג ישראל (תורה הוא) שקורין שמו של החודש "מנחם אב"¹⁰.

ובטעם הדבר יש לומר:

הכוונה דברכת החודש היא להמשיך בכל החודש (כולל גם הימים שלפני ר"ח שהם ימי ההכנה לחודש) הענין ד"לישועה ולנחמה", אשר, כללות ענין ה"נחמה" הוא לאחרי היגון דוקא, היינו, התגלות הפנימיות של היגון שלפני"ז (כמדובר לעיל¹¹).

וענין זה מדגישים גם בשמו של החודש — "מנחם אב" — שהכוונה היא (לא להמשכת רחמים גדולים כפי שמתעלמים בלבוש של דין, אלא) להמשכת רחמים גדולים בגילוי, גם למטה מעשרה טפחים.

וע"ד המסופר¹² שכאשר אדמו"ר מהר"ש שאל אצל אביו אדמו"ר הצ"צ ע"ד ה"קץ" שרמזו על שנת תר"ח, ואביו ענהו, "וואָס ווילסטו", ביאת המשיח הו"ע גילוי פנימיות הנשמה¹³, והרי נדפס הלקוטי-תורה שהוא גילוי פנימיות התורה שעיי"ז נעשה גילוי פנימיות הנשמה — אמר לו אדמו"ר מהר"ש: "מיר ווילן אָבער האָבן ביאת המשיח למטה מעשרה טפחים!"

*

(9) בכל זה — ראה לקו"ת בחוקותי מח, (11) שיחת ש"פ שלח סי"ג (לעיל ע' סע"א ואילך. סה"מ תש"ט ע' 7 (הב') ואילך. (12) ראה גם לעיל ס"ע 18. וש"נ. (10) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 214. וש"נ. (13) עיין תניא אגה"ק ס"ד.

ד. ע"פ האמור לעיל ע"ד המשכת רחמים גדולים בחודש אב דוקא — יש לבאר דיוק לשון אדמו"ר הזקן בהשיעור תניא דיום זה¹⁴:
 וזה לשונו: "ולכן הי"ג מדות הרחמים מנקים כל הפגמים וכמ"ש¹⁵
 נושא עון ופשע ונקה".

וצריך להבין דיוק לשונו של אדמו"ר הזקן — שמעתיק מהפסוק
 התיבות "נושא עון ופשע ונקה", ומשמיט תיבת "וחטאה" שבינתיים?
 והביאור בזה:

התגלות י"ג מדות הרחמים, רחמים גדולים שלמעלה מסדר
 השתלשלות, היא, כדי לכפר על הזדונות שהם מג' קליפות הטמאות
 לגמרי, משא"כ בנוגע לשגגות, שהכפרה עליהם נעשית ע"י קרבנות, ואין
 צורך בהתגלות י"ג מדה"ר.

וכמבואר באגה"ק¹⁶ בנוגע לגודל העילוי דפטירת צדיקים, כמארו"ל¹⁷
 למה נסמכה פ' מרים לפ' פרה, לומר לך מה פרה מכפרת אף מיתת
 צדיקים מכפרת — שבפטירת הצדיק ישנו "גילוי הארת תיקון ונוצר
 חסד", מ"ג מדה"ר, וגילוי זה "פועל ישועות בקרב הארץ [לא בשמי
 השמים אלא "בקרב הארץ", "אין די סאמע מיטן פון ארץ", ארציות
 וחומריות], לכפר על עון הדור אף גם על הזדונות שהן מג' קליפות
 הטמאות שלמטה מנוגה", כמו פרה אדומה ש"מטהרת טומאת מת אף
 שהוא אבי אבות וכו' ולמטה מטה מנוגה", משא"כ "הקרבנות שעל גבי
 המזבח (ש)הן בחי' העלאת מ"ן מנה"ב שבנוגה .. אינן מכפרים אלא על
 השגגות שהן מהתגברות נה"ב שמנוגה".

ולכן, כשאדמו"ר הזקן מבאר ש"י"ג מדות הרחמים מנקים כל
 הפגמים", מעתיק מהפסוק התיבות "נושא עון ופשע ונקה", ומשמיט
 תיבת "וחטאה" — כיון שבשביל הכפרה על השגגות (חטאה) אין צורך
 בהתגלות י"ג מדה"ר.

והטעם שבפסוק נאמר גם תיבת "וחטאה" — יש לומר, שזהו מצד
 סוף הפסוק "ונקה לא ינקה", כדרשת חז"ל¹⁸ "מנקה הוא לשבים ואינו
 מנקה לשאינן שבים", ללמדנו, שגם על "חטאה" (בשוגג) "אינו מנקה

17) מו"ק כח, רע"א.

18) יומא פו, רע"א.

14) אגה"ת פ"ח (צח, א).

15) תשא לד, ז.

16) סימן כח.

לשאינן שבים", כיון שגם "השוגגין צריכין כפרה" (כמ"ש רש"י¹⁹), כי גם השגגות הן "מהתגברות נה"ב" (ואילו לא הי' פותח להם פתח בתחלה לא הי' בא להתגברות זו); משא"כ בתניא שמדובר אודות פעולת התשובה ("מנקה לשבים") בהתגלות י"ג מדה"ר לנקות כל הפגמים, אין מקום וצורך להוסיף תיבת "וחטאה" שנאמרה ביחס למעמד ומצב ד"לא ינקה" שבסיום הפסוק²⁰.

*

ה. ענין התשובה (שעל ידה נעשית התגלות י"ג מדה"ר, רחמים גדולים) מוזכר גם בפרשת השבוע:

בפרשת השבוע מדובר אודות מנין בניי — קרוב לסיום הארבעים שנה קודם הכניסה לארץ — ע"י משה ואלעזר הכהן. ובהמנין דשבט ראובן, נזכרו גם דתן ואבירם²¹, וממשיך בכתוב "הוא דתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על משה גר' בהצותם על ה' ותפתח הארץ את פי' ותבלע אותם ואת קורח גר'²², ולאח"ז מוסיף "ובני קורח לא מתו"²³, כיון ש"בשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגהינם וישבו שם"²⁴.

ובזה מודגש גודל מעלת התשובה — שאפילו לאחר ש"ותפתח הארץ את פי' ותבלע אותם", הועילה התשובה ש"נתבצר להם מקום גבוה כו", וכמ"ש²⁵ "מוריד שאול (ואעפ"כ) ויעל".

ו. ויש להוסיף ולבאר דבר תמוה בסיפור מנין בניי בפרשת השבוע:

כיון שמטרת המנין היא לידע את מספר בניי הנמצאים עתה, למה נזכרו גם משפחות שכבר לא היו בעולם: בשבט ראובן — דתן ואבירם, אף שמפורש בהמשך הכתוב ש"ותפתח הארץ את פי' ותבלע אותם", ובשבט יהודה — ער ואונן²⁶, אף שמפורש בהמשך הכתוב ש"וימת ער ואונן בארץ כנען"?!

(22) שם, ט"ו"ד.

(23) שם, י"א.

(24) פרש"י עה"פ.

(25) שמואל-א ב, ו.

(26) כו, יט.

(19) ריש מס' שבועות (ד"ה תולה). וראה

פרש"י נח ט, ה.

(20) סעיף זה נדפס (בקיצור) בלקו"ש ח"ד

ע' 1058 הערה 14 (ח"ט ע' 426 הערה 5).

(21) כו, ט.

ואין לומר שהכתוב הוצרך להזכירם ולהבהיר שלא נשאר מהם זכר כדי שלא תתעורר שאלה למה לא נזכרו משפחות אלה, כי, אי משום הא ה' הכתוב צריך להזכיר גם ה"חמש משפחות (ש)חסרו מבניו של בנימין"²⁷, ומזה מוכח שאין צורך להבהיר אודות המשפחות החסרות. וא"כ, למה הזכיר הכתוב דתן ואבירם וער ואונן דוקא?

ז. ויובן בהקדם ביאור השייכות דמנין בני"י קודם הכניסה לארץ לפרשת פינחס — "פינחס" מלא [שהרי לב' הדעות אם בכל מקום נכתב חסר ורק פעם אחת מלא, או שבכל מקום נכתב מלא ורק פעם אחת נכתב חסר]²⁸, הרי, בפרשת פינחס ה"ה מלא], בתוספת יו"ד:

איתא בזהר²⁹ "י איתוסף בפינחס על דקני בהאי", כמו ביוסף, שניתוסף בו ה', "עדות ביהוסף"³⁰, "דנטיר גרמי" מהאי אתקשר בה בשכינתא ואחיד בההוא עדות", היינו, שבגלל מעלתם בהענין דשמירת הברית, שבזה תלוי ההתקשרות דהקב"ה וכנס"י, ניתוספו אצלם אותיות יו"ד (בפינחס) ה"א (ביהוסף).

וזוהי השייכות דפינחס (ביו"ד) למנין בני"י — שגם במנין בני"י מודגש הענין דשמירת הברית, כמבואר בפירוש רש"י בפרשתנו³¹ ש"הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם (שלא שלטו המצריים באמותיהם) .. שבטי י"ה".

והטעם שהעדות על שמירת הברית היא בב' אותיות י"ה דוקא, יש לומר בפשטות, ע"פ מארז"³² "איש ואשה זכו שכינה ביניהן", "שהרי חילק את שמו ושיכנו ביניהן, יו"ד באיש וה"י באשה", ולכן, ב' האותיות י"ה מהוות עדות שכולם טהורים וכולם קדושים.

ח. עפ"ז יש לבאר הטעם שבמנין בני"י בפרשת פינחס, קודם הכניסה לארץ, נזכר "וימת ער ואונן בארץ כנען":

ידוע³³ שהחטא דער ואונן (העדר שמירת הברית) מעכב את הגאולה, הכניסה לארץ בתכלית השלימות.

29) פרשתנו ריג, ב.

30) תהלים פא, ו.

31) כו, ה.

32) סוטה יז, א ובפרש"י.

33) ל"ת להאריז"ל עה"פ ישעי' נט, כ.

ועיין ג"כ בסהמ"צ להצ"צ מצות פו"ר ספ"א.

27) פרש"י שם, יג; כד.

28) ראה בית שמואל הל' גיטין שמות

אנשים. שי למורה שם. ובטיב גיטין שם.

ועוד. וראה בענין פינחס מלא בזו"ג (נו, ב.

ריג, ב. רכ, א. רלו, ב). מנחת שי ריש

פרשתנו. לקו"ש ח"ח ע' 355 הערה 32. אג"ק

הכ"ב ריש ע' עח.

מבואר בדרושי חסידות על פרשת ויחי (מדרושי אדמו"ר הזקן בתו"א³⁴ ועד לדרושי כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁵) שנוסף על עניני העבודה דראובן שמעון ולוי, צ"ל גם העבודה דיהודה, "הפעם אודה את ה'", שלימות העבודה, שלכן "ותעמוד מלדת"³⁶. ואעפ"כ, גם בזרעו של יהודה יכול להיות עיכוב כו' ע"י החטא דער ואונן, כיון שבענין זה תלוי ההתקשרות דהקב"ה וכנס"י.

ולכן, כשמדובר אודות מנין בני"י קודם הכניסה לארץ — חוזר ומדגיש הכתוב שלילת הענין שיכול לעכב ח"ו הכניסה לארץ.

ט. ועדיין יש מקום לשאלה: כיון שישנו משה רבינו, שבכחו לתקן ומתקן כל הענינים — איך יתכן שישאר עיכוב זה, "ווי האָט ער דערלאָזן אָט דעם ענין"?!

המענה לזה — כמוזכר לפני"ז — "הוא דתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על משה":

דתן ואבירם היו אמנם "קריאי העדה", ונלוו עליהם ה"חמשים ומאתיים נשיאי עדה" שהיו ראשי סנהדראות³⁷, וכן קורח ש"פיקח הי"י" (ואף ש"עינו הטעתו", מ"מ, הי' לו במה לתלות)³⁸, אבל אעפ"כ, כיון ש"הצו על משה", ה"ז "בהצותם על ה'", כמ"ש³⁹ "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", היינו, שהאמונה בה' ובמשה עבדו קשורות זב"ז, ובמילא, העדר האמונה במשה קשורה עם העדר האמונה בה'⁴⁰, וכתוצאה מזה נתעכבה אצלם הכניסה לארץ.

ואעפ"כ, גם במעמד ומצב כזה מועילה התשובה — כפי שממשיך ומסיים בכתוב: "ובני קורח לא מתו", כנ"ל.

ולכן נזכרו גם דתן ואבירם במנין בני"י קודם הכניסה לארץ — כדי להדגיש שלילת הענין ד"הצו על משה" שיכול לעכב ח"ו הכניסה לארץ.

*

י. מהענינים דמנין בני ישראל — שעי"ז נעשה בהם התוקף ד"דבר שבמנין לא בטל"⁴¹.

(39) בשלח יד, לא.

(40) ראה מכילתא עה"פ.

(41) ביצה ג, ב. שו"ע יו"ד ר"ס קי. וראה

לקו"ש ח"ד בתחלתו. וש"נ.

(34) ר"פ ויחי.

(35) סה"מ תרפ"ח ע' מה ואילך.

(36) ויצא כט, לה.

(37) ר"פ קורח ובפרש"י.

(38) פרש"י שם, ו.

ולכן, אע"פ שכללות בני"הם "המעט מכל העמים"⁴², ובפרט שומרי תומ"צ שהם "מעט" מכללות בני"י — שלכן ישנם הטוענים מניין לוקחים כח לעמוד בתוקף על דרך התומ"צ מבלי להתפעל מכל העולם — הרי, לא זו בלבד שעומדים על עמדם בתוקף, אלא עוד זאת, שפועלים גם על אחרים, כפי שתבע הרבי מכבר, בהשיחה די"ג תמוז⁴³, שצריכים לא רק לחיות לבד, אלא גם להחיות אחרים ("ניט נאָר וואָס מען לעבט אַליין, נאָר מען באַלעבט אויך אַנדערע").

התוקף בעניני תומ"צ צ"ל לא רק בהיותו בישיבה או בביהמ"ד, אלא עליו לצאת לרחוב ולפנות ליהודי שאינו יודע אם לובש טלית קטן, ואינו יודע אפילו אם לובש טלית גדול בתפלה, ואפילו בנוגע להנחת תפילין אינו יודע מעמדו ומצבו, ולומר לו: שמע יהודי, אינני מבקש ממך כסף, אינני מבקש ממך שום דבר, רצוני רק שתניח תפילין (לכל הפחות להניחם ("אַנטאַן")) בכל יום! תעשה לי טובה, תעשה לעצמך טובה, תעשה טובה להוריך וזקניך וזקני עד ליעקב אבינו, ותעשה טובה לזרעך אחריו עד סוף כל הדורות עד ביאת המשיח!

יכול מישוהו לטעון שאין זה מדרך הנימוס לגשת לאדם שאינו מכירו, אינו יודע מה נעשה עמו, ואפילו אינו בטוח בעובדת היותו יהודי כיון שאין זה ניכר על פניו... והמענה לזה — שפיקוח נפש דוחה הכל, וגם על הספק מפקחין עליו את הגל⁴⁴, ועד"ז בנוגע לפקו"נ ברוחניות, שגם על הספק (כולל גם הספק אם הוא יהודי) יש להשתדל ולעשות הכל כדי להחיותו.

וע"ד סיפור הגמרא⁴⁵ ש"רב אדא בר אהבה חזי" להיא כותית דהוה לבישת כרבלתא בשוקא סבר דבת ישראל היא קם קרעי' מינה, אגלאי מילתא דכותית היא, שיימוה בארבע מאה זוזי" — שמשום 90 פק הצלת נפש מישראל מדבר איסור לאיזה רגעים, לא חס על ממונו להתאפק לברר תחילה אם היא בת ישראל!

ולהוסיף, שההשתדלות בטובת הזולת בענינים שבין אדם למקום נוגעת גם להנהגתו בענינים שבין אדם לחבירו — דלא כאלה שטוענים שבשלמא בנוגע לענינים שבין אדם לחבירו, ענינים הנוגעים לטובת ישוב

(42) ואתחנן ז, ז (הובא בפרש"י פרשתנו בשה"ש תש"ט ע' 333).

(44) יומא פב, א ואל"ך. ועוד. כו, לו).

(43) בתחלתה — נדפסה בקונטרס יב"ג

(45) ברכות כ, א. תמוז שנה זו (סה"מ תש"י ע' 262). ולאח"ז

המדינה, יש צורך להתערב בעניני הזולת, משא"כ בענינים שבין אדם למקום, ובפרט מצוות שהם "חוקים", אין הנהגת הזולת נוגעת אלי, שהרי אינני "שוטר" של הקב"ה... — כפי שמצינו בגמרא⁴⁶ בנוגע לכיסוי הראש כסגולה ל"אימתא דשמיא", ש"יומא חד . . נפל גלימא מעילוי' רישי' דלי עיני' חזא לדיקלא אלמי' יצרי'" ונכשל באיסור גזילה (לא רק גניבה בחשאי, אלא גזילה בגלוי), ומזה מוכן שההשתדלות בטובת הזולת בענינים שבין אדם למקום, כמו כיסוי הראש והנחת תפילין, שייכת גם לענינים שבין אדם לחבירו, ועד לשלילת גניבה וגזילה.

יא. אמנם, בד בבד עם ההתעסקות בטובת הזולת, צריך לזכור גם אודות עבודת עצמו. ובלשון הכתוב⁴⁷ — לאחר ההקדמה ד"כי תראה ערום וכסיתו" — "ומבשרך לא תתעלם".

ישנם החושבים שמספיקה ההתעסקות עם הזולת, דכיון שבכחו להחיות את הזולת ("באלעבן אַנדערע"), ה"ז ראי' שהוא בעצמו כבר מוכן לגמרי, "מיט זיך איז ער שוין אינגאַנצן פאַרטיק". אבל, האמת היא — כפי שתובע כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחה⁴⁸ — שגם על עצמו אין לשכוח ("מ'דאַרף אויף זיך אויך ניט פאַרגעסן").

היצה"ר, "דער קלוגינקער" (כפי שנקרא בלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁹) — בא לכאו"א לפי מהותו:

לאלה שמטבעם חושבים על עצמם, "פאַר-זיך'דיקע", טוען היצר, שצ"ל העבודה עם עצמו, לברר הגוף ונה"ב שלו, ולא לחשוב על הזולת, "סמוך לפלטריא שלך לא הורשת כו"⁵⁰, "אבדתו ואבדת כו' אבידתו קודמת"⁵¹.

על כך נאמר: "הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערום וכסיתו".

ולא לה שמתבעם הם עסקנים, טוען היצר, שבמצב של פקו"נ אין לחשוב על עצמו, כיון שפקו"נ דוחה כל התורה כולה.

וועד כדי כך שהיצר יכול לבוא למישהו ולטעון שישאיר את חנותו

קונטרס פורים שנה זו (סה"מ תשי" ע' 145).

ולאח"ז בסה"ש תש"ד ע' 74.

49 ראה לקו"ד ח"ג תקטז, א. ועוד.

50 ספרי עקב יא, כד.

51 ב"מ לג, א — במשנה.

46 שבת קנו, ב.

47 ישע"י נח, ז. וראה תדבאר פכ"ז.

סה"מ קונטרסים ח"ב שז, סע"ב. לקו"ד ח"ד

א. תשכט, א.

48 ראה שיחת פורים תשי"ד סט"ז —

פתוחה בשבת ח"ו כדי ליתן עוד דולר לצדקה עבור יהודים שנמצאים במחנות המעבר ("ד. פ. קעמפ'ס") בשביל להעלותם לארץ הקודש, ש"כל המהלך ד' אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עוה"ב"⁵², ובפרט אם הוא "מדבר לשון-הקודש"⁵³, "איז גאָר ניט שייך צו זאָגן...".
 על כך נאמר: "ומבשרך לא תתעלם", אל תשכח מעצמך ("זאָלסט אויף זיך אויך ניט פאַרגעסן").

יב. אין לשכוח על עצמו. אין לשכוח שגם לו בעצמו יש בשר, "מבשרך (לא תתעלם)" דייקא, בשר גס וחומרי, שצריך לבררו ולזכנו.
 — כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר⁵⁴ שאביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע התבטא פעם בנוגע ללבישת ציצית על גוף בשרי: "איך דאַרף דינע פלייש?! פלייש קען איך קריגן ביים כשרין קצב וויפל איך וויל"! — דברים אלו נאמרו "צו אַ לעבעדיקן קינד", ילד שגדל אח"כ להיות מנהיג הדור!

בשר — צריך שרי' מליחה והדחה⁵⁵. וענינים בעבודת האדם⁵⁶:
 שרי' במים — קאי על דברי תורה ש"נמשלו כמים"⁵⁷, וכן על התפלה, כמ"ש⁵⁸ "שפכי מים לבך".
 מליחה — הסרת הדם מהבשר, היינו, הסרת החום והרתיחה ("דער קאָך") של הבשר (משא"כ דם הנזרק ע"ג המזבח שהוא דם של קדושה).

והדחה — שהסרת הדם לא תהי' ניכרת, היינו, שלא יתוסף בו ישות מהעבודה דהסרת החום והרתיחה, "ער זאָל אַרומגיין און צאַצקען זיך", לומר: ראו, הנה הדם שהוצאתי מעצמי, ועתה הנני צדיק, וגם בעל תשובה... ולכן צ"ל הדחה ("אַראָפּ-שווינקען") לאחרי המליחה.

*

יג. דובר לעיל⁵⁹ שבתקופה האחרונה נתן כ"ק מו"ח אדמו"ר הוראות והבהיר כמה ענינים בנוגע להנהגה בזמן שלאח"ז.

52) כתובות קיא, א. וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ה הי"א.
 53) ירושלמי שבת פ"א סה"ג.
 54) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קעד. וש"נ.
 55) ראה גם סה"ש קיץ הי"ש"ת ע' 175. שיחת י"ב תמוז ס"ד (לעיל ע' 129).
 56) מכאן עד סוף הסעיף — נדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1059 הערה 23.
 57) רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ט.
 58) איכה ב, יט.
 59) שיחת ש"פ חוקת ס"ב (לעיל ע' 120).

בשיחת י"ג תמוז דאשתקד⁶⁰ אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר: "יעדער חסיד דארף זאָגן אַלע טאָג אַ קאַפּיטל תהלים ביחוד אַז דער זכות פון די רביים זאָל ביי זיי נמשך ווערן און עס זאָל ביי זיי נקלט ווערן דער גילוי אור אין אַ פּנימיות" (כל חסיד צריך לומר בכל יום קאַפּיטל תהלים ביחוד שתומשך זכות הרביים ויוקלט הגילוי אור בפנימיות).

ולכאורה: ההשפעה של הרביים קיימת כבר מזמנו של הבעש"ט, ואעפ"כ, לא נאמרה ההוראה ע"ד אמירת קאַפּיטל תהלים להמשכת זכותם של הרביים וקליטת הגילוי אור בפנימיות — עד י"ב תמוז תש"ט! ויש לומר, שהכוונה בזה היתה שכל חסיד ימשיך לומר את הקאַפּיטל של הרבי המתאים למספר שנותיו⁶¹.

ישנם חסידים שהיו אומרים את הקאַפּיטל של הרבי (מזמור ע'), אבל לאחרי יו"ד שבט נתעוררו אצלם ספקות האם להמשיך אם לאו. ועתה, לאחרי י"ב תמוז, יום הולדתו של הרבי, נתעוררו אצלם ספקות האם להמשיך באמירת מזמור ע' או להתחיל מזמור ע"א — האם גם לאחרי ההסתלקות שייך הוספה וגידול בשנים⁶².

שאלה זו הבהיר הרבי באמרו בי"ג תמוז האחרון בחיים חיותו בעלמא דיין, שכל חסיד צריך לומר בכל יום קאַפּיטל תהלים, הקאַפּיטל של הרבי, שע"ז תומשך זכותו של הרבי ויוקלט הגילוי אור בפנימיות. הוראה זו אמר הרבי בי"ג תמוז אשתקד, אבל, בשעתו לא כולם ידעו הוראה זו, וגם רשימת השיחה היתה אצל יחידים, ואילו ההמון לא ידע על זה. ועכשיו נדפס ונתפרסם לכל.

יד. דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שהכוונה בהם היתה להבהיר ולהורות בנוגע לזמן שלאח"ז (לאחרי הסתלקותו), לא נאמרו בפירושו, וטעם הדבר — כמ"ש במשה "בכל ביתי נאמן הוא"⁶³, ומבואר בספרים⁶⁴ (דלכאורה, מה שייך נאמנות כשלא שייך ליקח שם איזה דבר) שהנאמנות מתבטאת בכך שלא כל מה שרואים מגלים ("ניט אַלץ וואָס מען זעט איז מען מגלה").

ובצפצפ"נ שם (וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 496. ח"ה ע' 103 ואילך. ח"כ ס"ע 400. תו"מ סה"מ חשון ע' רס. ע' רפד. תמוז ע' פ בשוה"ג).

63) בעלותך יב, ז.

64) ראה מאמרי אדה"ו אתהלך לאזניא ע' א. ועוד.

60) סי"א — קונטרס יבי"ג תמוז שנה זו (סה"מ תש"י ס"ע 263 ואילך). ולאח"ז בסה"ש תש"ט ע' 335.

61) ראה אנ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. וש"נ.

62) עיין רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ד

ישנו סיפור אודות המגיד כמדומה⁶⁵ [אף שלא ראיתי סיפור זה בספרי חב"ד, הרי, ידועה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר בכגון-דא לתועלת לימוד ביראת-שמים⁶⁶], שפעם נכנס אליו א' התלמידים להיפרד ממנו קודם נסיעתו לביתו, והמגיד אמר להחברייא שיעכבוהו מנסיעתו, וניסו לעכבו, וכשלא הועיל, סיפרו לו שעושים זאת ע"פ הוראת המגיד ("עס שטאַמט פון דעם מגיד אַליין"). החסיד לא הי' יכול להאמין, כיון שהמגיד בעצמו נפרד ממנו. לשאול אצל המגיד לא רצה, ולכן החליט להכנס עוד הפעם כדי להיפרד מהמגיד. המגיד נפרד ממנו עוה"פ, ובצאתו, "האָט ער זיי אָפּגעזידלט ווי אַ חסיד קען"... באמרו, רואים אתם שהמגיד נפרד ממני פעם נוספת. בינתיים חזר המגיד ואמר להחברייא עוה"פ שיעכבוהו מנסיעתו, ונכנס שוב אל המגיד להיפרד ממנו, ושוב עיכבוהו, וכך הי' כמה פעמים, עד שבסופו של דבר לא שמע אליהם ויצא לדרכו, ובבואו לביתו נעדר. נכנסו אח"כ להמגיד ושאלוהו, כיון שידע כו', למה לא אמר לו בפירוש שלא יסע? והמענה לזה — "בכל ביתי נאמן הוא", לא כל דבר מותר לגלות⁶⁷.

טו. פעם שאל מישהו על כך שב"הקריאה והקדושה" כתב הרבי עניני עתידות — למה כתב ברמז ולא בגלוי, ולמה לאחרי משך זמן הפסיק לומר עתידות.

והענין בזה:

אילו הי' רצונו של הרבי להתפרסם ("מ'זאָל אים אָפּשטעמפלען") בתור "יודע עתידות", הי' עושה זאת, אבל, אין זה ענינו כלל, — דובר פעם⁶⁸ שאצל חסידים לא נוגע בכלל אם הרבי הוא יודע עתידות, ולא בגלל ענינים כיו"ב נעשית ההתקשרות לרבי, העיקר זה שהוא הרבי —

ולכן, לא גילה עתידות סתם, שהרי, "בכל ביתי נאמן הוא", כי אם, במדה מסויימת לצורך הענין ד"לאלתר לתשובה".

טז. בכלל בתקופה האחרונה גילה הרבי ריבוי ענינים, אע"פ שפעם לא היו מגלים כל כך.

67) ראה גם שיחת ר"ח סיון ס"ג (לעיל ע' 81).

68) שיחת ב' אייר ס"ט (לעיל ע' 42).

65) ראה מגדל עז (כפ"ח תשמ"מ) ע' שכג, ובהערה 26. וש"נ.

66) ראה גם אנ"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ב ע' תשכ. אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תט.

בשיחת חג הפסח דאשתקד⁶⁹ אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שהחליט לגלות דבר שעד עתה לא גילה⁷⁰, והוסיף, "הגם דאס איז נוגע זיך, דאָרף מען דאָס טאָן מיט אַ מסירת נפש!"
ומזה רואים שלצורך ענין שנוגע להכלל "האָט ער זיך אַיינגעשטעלט", "אַיינגעשטעלט אפילו זיין נאמנות" ...!

יז. בקיץ האחרון הי' איזה רעש ("אַ שטיקל טומל") אודות מלחמה, והרבה אנשים חששו לעשות עסקי מסחר וכו'. החליט יהודי עשיר, שהי' נוהג ליתן הרבה כסף להקופה של צדקה, לברר חוות-דעתו של הרבי אם יש לחשוש ממלחמה אם לאו. ליהודי זה היתה "ברייטקייט", כיון שנתחנך על ברכי אמריקא... אבל אעפ"כ, לא רצה לשאול בעצמו אצל הרבי, ולכן טילפן אלי וביקש ממני לשאול אצל הרבי האם לדעתו תהי' מלחמה, שאז, לא יעשה המסחר כו'.

כיון שגם אני רציתי לדעת מה יענה הרבי על שאלה זו, ולאידך, כיון שאינני אלא "צינור" למסור שאלתו של פלוני, לא יהי' מקום לקפידא — נכנסתי אל הרבי ושאלתי בשמו של פלוני את שאלתו.

הרבי הרים את עיניו והביט בי, חיידך, ואמר: "עס זעט זיך ניט קיין מלחמה" (לא נראית מלחמה).

לפני ימים אחדים הזכיר לי יהודי פלוני סיפור זה⁷¹.

*

יח. אדמו"ר האמצעי מבאר בשערי אורה⁷² החילוק בין ב' אופני הגאולה, "בעתה" או "אחישנה"⁷³ — איזה אופן טוב יותר לתועלת עבודת הברורים בהעלאת ניצוצות הקדושה.

בקשר למצב ההוה, שגם עתה אין לחשוש מפני מלחמה. וכך כותב בפירוש במכתב מי"ז אלול שנה זו (אג"ק ח"ג ע' תנו): "כבר הגדתי דברי כמלפני שני חדשים, שלפי דעתי לא תהי' בחדשים הקרובים מלחמה, ובמילא לא יהיו מבוהלים ויתעסקו כל אחד בעניניו כו'".

(72) שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך.

(73) ישעי' ס, כב. סנהדרין צח, א.

(69) שיחת יום שש"פ תש"ט ס"ל — קונטרס חה"פ שנה זו (סה"מ תש"י ע' 188). ולאח"ז בסה"ש תש"ט ע' 320.

(70) והמש"ך: "איך וועל דאָס מגלה זיין אין אַ סיפור .. און דאָס וועט זיין בכתב". — לא ידוע אם בין הסיפורים שמסר אח"כ בכתב ישנו גם סיפור זה.

(71) הערת המו"ל: גם בהתקופה דאמירת שיחה זו הי' רעש אודות מלחמה, וכפי הנראה, סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א סיפור זה

אמנם, בימינו אלה — ריבוי זמן לאחרי דברי הגמרא⁷⁴ שכבר "כלו כל הקיצין" — לשתי הדעות ("בעתה" או "אחישנה") תהי' הגאולה באופן היותר טוב בכל עת שתבוא, מבלי לחכות כלל.
ויה"ר שתקויים הברכה דברכת החודש "לישועה ולנחמה", במהרה בימינו ממש.

